

Samhälle och
Socialt Utbud

SOS *Aktuellt*

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 1/2009 | Februari

Ulf Sundqvist, en oförbätterlig världsförbättrare

s.6-7

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044-5554388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09-496446

Ansvarig redaktör:
Mikael Sjövall
Ordförande för
Finlands Svenska
Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044-5554388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Johanna Wikgren-Roelofs
Christina Lång
Tom Sörhannus

Layout
Erkki Tuomi

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback,
insändare
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du
ha tidigare utgivna
nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Helsidesannons:
400 euro
Halvsida: 200 euro
1/4 sida: 100 euro
Kontakta:
044-555 4388
(Andersson)
eller 0500-418 272
(Gustafsson).

Donationer mottages
med tacksamhet.
Finlands Svenska
Handikappförbund,
Aktia
405540-232494.

Innehåll

- s.3** **Projekt som integreringsprocess**
Sofia Stenlund
Sundqvist och Obama
Daniela Andersson
- s. 4-5** **Vad väntar vi oss av den nya lagen om personlig assistans?**
Daniela Andersson
"4 Betydelsefulla Timmar"
Sonja Karnell
JURISTENS FAKTARUTA:
Att tillämpa något utan laga stöd
Ulrika Krook
- s. 6-7** **En oförbättrlig världsförbättrare**
Daniela Andersson
KOLUMN: Ekonomisk integritet ger inflytande
Mikael Sjövall
- s. 8-9** **Krigens bortglömda offer**
Christina Lång
Föräldrarådgivaren är en medmänniska
Christina Lång
- s. 10-11** **Äldres egen förmåga ska tas tillvara**
Tom Sörhannus
Saknad efter en fadersgestalt
Christina Lång
- s. 12-13** **Synskadade samlades till punktskriftsseminarium**
Sofia Stenlund
- s. 14-15** **Mikaels store intresse är motorsågar**
Tom Sörhannus
Håll dem varligt
Cajsa Björkman
- s. 16** **Händelsekalendern 2009**

Utgivning och prenumerationer 2009

SOS Aktuellt utkommer 6 gånger år 2009.

Nr 2 utkommer vecka 13.
Deadline för material den 18 mars.
Nr 3 utkommer vecka 22.
Deadline för material den 19 maj
Nr 4 utkommer vecka 33.
Deadline för material den 4 augusti.
Nr 5 utkommer vecka 42.
Deadline för material den 6 oktober.
Nr 6 utkommer vecka 50.
Deadline för material den 2 december.

Fortlöpande årsprenumeration för pappers-tidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck.

Vid lösnummersbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

- Beställ via internet. Fyll i prenumerationsblanketten på www.sosaktuellt.fi
- E-posta daniela.andersson@kolumbus.fi
- Eller ring 044-555 4388, eller Handikappförbundet 0500-418 272

Ledare

Projekt som integreringsprocess

I detta nummer av SOS Aktuellt finns en artikel som berör de synskadade och blindas läs- och skriftspråk, punktskriften, som existerat i sin nuvarande form i nästan 200 år. Det latinska alfabetet, alltså de bokstäver som används i denna ledartext, har utvecklats för cirka 2000 år sedan. Många ser än idag punktskriften som en kuriositet, som en komplettering och ett tillägg, men det synsättet går inte ihop med det faktum att alla har rätt att skriva och läsa självständigt. Till skillnad från vårt latinska alfabet, som med vissa smärre modifieringar används i ett hundratal språk, är punktskriften läs- och skriftspråk för hela den värld som har tillgång till punktskriftsundervisning. De allra flesta språk och alfabet använder samma punktskrift med egna nationella tillägg och förkortningar.

Ett liknande synsätt kan tillämpas på en hel del lösningar för olika former av funktionshinder. Istället för att man använder orden "tillgänglig" och

"handikappanpassad" som ett abstrakt tillägg i sina utredningar och rapporter borde det ligga i allas intresse att se till att eufemismerna fungerar i praktiken. Och där ligger den största utmaningen av dem alla, för precis som för de övriga i vår värld borde också de funktionshindrades lösningar vara fungerande som individuella.

Under hela året uppmärksammar förbundet Finlands Svenska Synskadade punktskriften. Vi vill föra ut budskapet om att möjligheten att uttrycka sig genom valfritt uttrycksmedel är en grundläggande mänsklig rättighet, inte bara när det gäller blinda eller synskadade utan varje enskild grupp med särskilda behov. Jubileumsår är effektiva när det gäller informationskampanjer och nyhetsvärdet för kortare projekt, men det är ett långsiktigt och strävsamt arbete att se till att varje enskild verksamhetsgren fungerar och utvecklas däremellan. Vi har många verktyg som hjälper oss på

vägen, men ibland behöver man påminnas om att de finns. Det är lätt att känna sig ensam och uppgiven i en värld där det ställs allt högre krav på effektivitet och resultat men tilldelas allt mindre resurser. När det gäller särskilda lösningar och specialbehov är förståelsen än mindre.

En samhällelig anpassning till funktionshinder, vare sig det gäller en fungerande rullstolsramp, omskrivning till lättläst text eller förekomsten av teckenspråkstolkning är av högsta värde även för allmänheten. Det tar tid att vänja sig vid reformer och förändringar, men ju mer man kan relatera dem till sin vardag desto lättare är de att ta till sig. Punktskrift på pepparkaks-paketet och vid sittplatserna på tåget verkar kanske som en utopistisk droppe i havet, men man kan se det som en avmystifiering, en samhällelig integreringsprocess som är längre än den ursprungliga tanken.

Det finns många som anser att punktskriften är ett

föräldrat system, en skriv- och läsningsprocess som bara kan utvecklas till en viss gräns med tekniska hjälpmedel. Förespråkarna anser att det är där styrkan ligger, i att den är oberoende av utomstående källor och drivkrafter. Ibland är det hälsosamt att betrakta samhället med medveten exkludering av den teknologiska revolutionen. Då finns bara vi enskilda individer kvar och det är samarbetet, hjälpsamheten och den goda viljan som allting hänger på. Tolerans, demokrati, social utveckling och framsteg bör fräntas sin klichéartade status och istället återinrättas och omdefinieras till ursprungsbetydelsen varje gång de används.

Sofia Stenlund,
chefredaktör Förbundet
Finlands Svenska
Synskadade

Redaktörens ord

Sundqvist och Obama

Före jul kom det glädjande budskapet att SOS Aktuellt fått förlängt ekonomiskt stöd av RÅY. Det betyder att vi existerar åtminstone två år till. Det känns skönt att få arbetsro igen och ta itu med utvecklandet av webben på riktigt nu. Även i år kommer papperstidningen ut sex gånger varav en blir ett maffigt dubbelnummer.

En stor utmaning för SOS Aktuellt är nu hur vi skall bredda vår läsarkrets. Man önskar åtminstone en iver från medlemsorganisationerna att vilja prenumerera på tidningen åt sina medlemmar. Det är för dem och den sociala sektorn som tidningen från början grundades. Denna sektors glädjeämnen och problem är vår mission.

Det är en utmanande sektor att greppa. Myndigheter är oftast undanflykt i sina svar, man vågar inte lova något trots att alla vet att det är politiskt inkorrekt att lämna den sociala och speciellt handikappsektorn vind för våg. Den ekonomiska recessionen, vid det här laget kan man antagligen redan kalla det kris, får en att förundra sig över hur snabbt alla de löften som gavs innan riksdagsvalet igen en gång glömts bort. Det är precis som Ulf Sundqvist sa, de svaga och redan utsatta grupperna faller först. Det är helt fint att stimulanspaketet innehåller en förbättring av stamväg 51, den har vi som ofta kör mot Västnyland väntat länge på, men vad hände med

den stora åldrande massan som inom kort behöver akut äldrevård? Knappast försvann älderdomen i och med att USA:s skräpbanker gick omkull och drog hela världen med sig.

Det nya året har också fört med sig en ny amerikansk president. Något som jag personligen gläds enormt mycket åt. Äntligen en president som stiger ur robotrollen. Jag nästan applåderade av lycka vid morgonkaffet när jag läste att Barack Obama infört en mer avspänd, casual, stil i Vita huset. Förstås fick republikanerna kaffet i vrångstrupen men vad annat kan man vänta sig av de konservativa? Obama är ung och fräsch och är fri från de typiska ameri-

kanska försoffade politiska normerna och slagdängorna. Han är "normal", en av oss, så skönt! Det enda som jag ryckte till för var hans andra namn, Hussein, tänk att USA fått en president som heter som en av deras stora "fiender". Vem skulle ha trott det. Men det är ju bara ett mellannamn. Jag önskar honom allt gott och skall göra allt som står i min makt för att få en intervju till SOS Aktuellt med honom. Få se.

God fortsättning!
Kom också ihåg att följa med oss på nätet!
www.sosaktuellt.fi

Daniela Andersson
Redaktionschef
SOS Aktuellt

Text: Daniela Andersson

Vad väntar vi oss av den nya lagen om personlig assistans?

Glädjen slog högt i tak i stugorna då republikens president stadfäste ändringen av handikappservice-lagen strax innan jul i fjol. Det betyder att gravt handikappade personers ställning förbättras märkbart i och med att rätten till personlig assistans för dagliga sysslor i och utanför hemmet tryggas.

Detta har handikapporganisationerna väntat på som den uppgående solen. Men vilka är förhoppningarna och farhågorna? SOS Aktuellt hörde sig för hos Handikappförbundets medlemsorganisationer.

– Allmänt kan väl sägas att vi ser mycket positivt på lagstiftningen och hoppas att det ger fler möjligheter för utvecklingsstörda personer. Exempelvis att röra sig ute i samhället, delta i aktiviteter och framför allt ett personligt stöd, säger Lisbeth Hemgård, verksamhetsledare på FDUV.

På FDUV är man väl insatta i ämnet. Det nuvarande arrangemanget bygger på systemet med personlig hjälp, där hjälparen står i ett anställningsförhållande till den person som får hjälp. I det nya lagförslaget kan assistans också ordnas så att kommunen ger den gravt funktionshindrade en servicesedel för anskaffningen av assistentservice. Ett nytt alternativ är att kommunen kan ordna servicen i form av köpta tjänster antingen inom ramen för den egna serviceproduktionen eller i avtalsbaserat samarbete med en annan

kommun eller andra kommuner. Det tredje alternativet gör personlig assistans möjlig också för andra personer än de som har förmåga eller vilja att sköta arbetsgivar-skyldigheter. Detta har en stor betydelse för personer med utvecklingsstörning som kan ha svårt att vara i anställningsförhållande till en person, det är viktigt att den funktionshindrades åsikter beaktas när arrangemangen uppgörs.

– Det här blir säkert en utmaning när det gäller personer med utvecklingsstörning. Vi hoppas ju att personer med utvecklingsstörning kan använda sig av personlig assistans. Det kommer ju att bli intressant att se hur kommunerna tolkar gravt funktionshinder, berör det också personer med lindrig utvecklingsstörning men där kanske behoven av stöd ändå är stora? Om så är fallet blir det en verklig förhöjning av livskvaliteten för de personerna, säger Hemgård.

Utmaningar för synskadade

– Vi på Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. är mycket positivt inställda till att den subjektiva rätten till personlig assistent blir lagstadgad. Reformen är efterlängtd och ärendet har beretts under en mycket lång tid, säger chefredaktör Sofia Stenlund.

En av de positiva aspekterna är att gravt handikappade i och med reformen får assistentstöd för utökade områ-

den såsom fritidsintressen och delaktighet i samhället. Den subjektiva rätten ger dessutom handikappade bättre förutsättningar för ett självständigt och aktivt liv.

– En av utmaningarna för synskadade (och många andra handikappgrupper) är att många har behov av enstaka men regelbundna assistenttimmar, och det ställer krav på koordinering och tillgång till assistenter. Att hitta tillräckligt många assistenter med rätt kvalifikationer är en annan utmaning som man håller på att lösa på olika sätt, bland annat genom Sentteri-projektet som utvecklar centraler för personlig assistans, fortsätter Stenlund.

Oklarheter

Bodil Viitanen, verksamhetsledare på Finlands Svenska Psykosociala Centralförbund r.f. är nöjd över att rätten till personlig assistent antligen blir lagstadgad.

– Våra förhoppningar är att jämlikhet inför lagen ska

”4 Betydelsefulla Timmar”

Boxare Eva Wahlström beskyddare för stödpersonskampanjen

Finlands Svenska Handikappförbunds stödpersonskampanj i Mellanland år 2009 -2010 är igång. Stödpersonverksamhet har nu funnits till i fyra år och före det som Stödpersonprojektet år 2002–2004. Projektiden gav en god grund för fortsatt arbete och verksamheten har sen dess början utvecklats och utformats på många olika sätt. Men fortfarande är det rekryteringen som är den mest utmanande delen.

Många stödbehövande har funnits många år i kö utan att ha fått den stödperson som jag vet att de så gärna önskar. En stödperson som varken är anhörig eller professionell utan en medmänniska att dela vardagliga saker med. De flesta stödpersonsökemålen handlar om att med stödpersonen kunna gå på kaffe, shoppa, på bio, ishockeymatch eller teater. En del önskar att stödpersonen är med i motionssammanhang och andra helt enkelt någon att prata med det vill säga lite omväxling i vardagen. Någon önskar träffa sin stödperson varje vecka, de flesta två eller en gång per månad. Det här visar att det inte är fråga om komplicerade saker som

personerna önskar göra med sina stödpersoner eller något som tidsmässigt skulle vara väldigt krävande. Över hälften av personerna som finns i kön är under 40 år och de önskar också att stödpersonen skall vara ungefär jämngammal.

För att åtgärda bristen på stödpersoner i Mellanland och göra stödpersonverksamheten mera känd, startar Handikappförbundet nu en 2-årig kampanj där målet är att rekrytera stödpersoner i åldern 18-35. Under kampanj åren kommer verksamheten speciellt att satsa på synlighet, informations- och rekryteringstillfällen för målgruppen.

Kampanjen öppnas den 12.2.2009 på G 18 med en fotoutställning av fotograf Sofia Jernström. Utställningen handlar om huvudpersonerna i verksamheten, om stödbehövande och stödpersoner! Som beskyddare för kampanjen har vi fått boxare Eva Wahlström. Verksamheten lanserar även ny hemsida efter kampanjöppningen.

Fotoutställningen är öppen för allmänheten från den 13.2 -26.2.2009. Adress: Georgsgatan 18, Helsingfors.

Sonja Karnell
Samordnare
Finlands Svenska
Handikappförbund

Juristens faktaruta

Att tillämpa något utan laga stöd

En fråga om rättsskydd, revideringen av invaliditetsklasserna

Intressebevakningen flyttades över till rättshjälpsbyråerna från och med den 1 januari i år. Inom projektet Juridiskt ombud ordnas det tre seminarier om de nya lagreglerna i handikappservice-lagen, främst personlig assistans år 2009. Det första i Pargas, Västaboland i februari, nästa i mars i Helsingfors och på hösten i Österbotten.

Någon gång i slutet av våren 2008 började det höras oroliga röster bland den personal som arbetar med intressebevakningen inom handikapporganisationerna. Vem var det som arbetade med att se över invaliditetsklasserna? Var det en arbetsgrupp inom social- och hälsovårdsministeriet eller hade regeringen gett någon annan uppdraget? Kommer handikapporganisationerna att höras i frågan?

Den första gången jag hörde denna diskussion tänkte jag för mig själv; Tur att det finns en så bred expertis inom de finländska handikapporganisationerna. Min andra tanke var: Är detta något som vi inom Finlands Svenska Handikappförbund behöver bevaka? Att så blev fallet kan läsas i det utlåtande som sändes in till social- och hälsovårdsministeriet den 20.1.2009.

Inom handikapporganisationerna ställer vi oss frågan; Varför verkar det vara så brådskaande att förnya invaliditetsklasserna? Både Handikappforum och Handikappförbundet skriver i sina utlåtanden att revideringen av in-

validitetsklasserna och olycksfallsförsäkringslagen bör ske parallellt, eftersom invaliditetsklasserna hänför sig till denna lag och reformen av lagstiftningen gällande olycksfall och yrkessjukdomar har börjat. En rapport från arbetsgruppen som arbetar med den senare publicerades i november 2008 (STM 2008:46). Rapporten om förnyandet av invaliditetsklasserna finns också på social- och hälsovårdsministeriets hemsida (www.stm.fi).

Grunderna för tillämpningen av invaliditetsklasserna finns i lagen om olycksfallsförsäkring. Lagen stadgar om rätt till ersättning för skada som en arbetstagare fått i arbetet (menersättning). I bland annat reglerna om beviljande av parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning hänvisas det också på lagnivå till olycksfallsförsäkringslagens lagparagraf om menersättning. Tidigare fanns det också hänvisning till paragrafen i den förordning som reglerna om handikappbidrag fanns. Denna förordning gäller numera inte längre. Trots det finns det ännu hänvisning till paragrafen i FPA:s anvisningar för beviljande av handikappbidrag.

80 § grundlagen stadgar att bestämmelserna om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Det betyder att invaliditetsklasserna endast kan tillämpas när det finns laglig grund för detta.

I dagens läge tillämpas tyvärr invaliditetsklasserna i större utsträckning än olycksfallsförsäkringslagens mening. Inverkan av invaliditetsklasserna har ibland blivit vidare än den tillämpning som lagen tillåter i och med att de också kan inverka på kommunernas bedömning

och beviljande av stöd och service enligt handikappservice-lagen, eftersom läkarna ibland använder invaliditetsklasserna i läkarutlåtanden som inte hänför sig till olycksfallsförsäkringslagen.

Detta leder till problem eftersom stöden och servicen bör beviljas utifrån en individuell prövning i vilken i allra högsta grad enskilda och individuella faktorer och förhållanden skall beaktas och inte endast graden av funktionsnedsättning eller skadan. Bland annat lämpar sig inte tillämpningen av invaliditetsklasserna utgångsmässigt för bedömning av funktionsnedsättningar som är medfödda eller som orsakats av kroniska sjukdomar, eftersom invaliditetsklasserna utgår från 18 a § olycksfallsförsäkringslagens behov. Bedömningen av dessa personers funktionsförmåga kräver alltid en vidare och en annan helhetsbedömning än den som görs enligt invaliditetsklasserna.

En vidare tillämpning av invaliditetsklasserna än det som är stadgat på lagnivå strider mot grundlagen och rättsprinciperna inom förvaltningen, 6 § förvaltningslagen och äventyrar därmed rättssäkerheten för personer med funktionsnedsättning.

Att det kan finnas ett behov av en allmän klassificering som utgår ifrån det individuella stöd- och servicebehov som en person med funktionsnedsättning har är sedan en annan sak.

Nu kan ni läsa Handikappförbundets officiella utlåtanden på hemsidan (www.handikapp.fi).

Ulrika Krook
Juridiskt ombud, VH
Finlands Svenska
Handikappförbund

Fakta

Handikappförbundets stödpersonverksamhet jobbar för att förbättra livskvaliteten och förebygga isolering bland svenskspråkiga fysiskt eller psykiskt funktionshindrade personer. Verksamheten är ett samarbete mellan olika handikapporganisationer, kommuner och församlingen.

En stödperson skall vara pålitlig, ha ansvarskänsla och respektera människor. Stödpersonen förväntas ställa upp cirka två gånger i månaden. Uppdraget kräver ingen särskild utbildning men det ordnas introduktion och stöd i form av handledning, nätverks-träffar och utbildningstillfällen.

Kontaktuppgifter:
Samordnare Sonja Karnell,
tel: 041-5012531,
E-post: fsh.sonja.karnell@kolumbus.fi,
Hemsida: www.stodperson.handikapp.fi

Text&bild: Daniela Andersson

En oförbätterlig världsförbättrare

Finansmannen Ulf Sundqvist har inget behov av att vika ut sig i medierna för att beklaga sig över sin cancer. – Min röst hörs fortfarande och jag kan påverka. Det är en av orsakerna till att jag gått ut och talat om vad som hänt mig. Om jag på detta sätt kan hjälpa andra och kanske ge någon hopp och tro på morgondagen, så är det orsak nog, säger Ulf Sundqvist.

Ulf Sundqvist är en ständigt intressant person, en kändis som får publicitet om han vill ha och han kan använda den på rätt sätt. Hans senaste framträdanden han även

handlat om honom själv, bland annat på Sydvästra Finlands cancerförening i höstas, Hörselskadades förening i Borgå och nästa månad på DUV i Helsingfors.

– Jag är egentligen ingen handikappalare eller aktivist. Men hittills har jag fått en otroligt god respons så jag vet att det jag gör är rätt. Jag ställer gärna upp om det behövs, säger Sundqvist.

Beslutet att gå ut och berätta om sin cancer i offentligheten var helt hans eget men det räckte länge innan han tog steget ut.

– Främst var det för att jag inte visste hur jag skulle handskas med saken. Men nu är mitt budskap positivt. Jag har fått behandling och klarat mig åtminstone tillsvi-

dare. Visst har det varit dramatiskt men jag har haft tur och lyckan att få tilläggstid. 2005 klarade han sig från en hjärtinfarkt och 2006 hittade läkarna en elakartad tumör i hans mun. Det började med vanlig halsont som inte gav med sig efter två antibiotikakurer så Sundqvist letade upp en specialist. Domen var muncancer.

– Läkarna gav mig en 70-30 procents chans att klara mig. Först tyckte jag det lät bra tills jag insåg att 30 är en ganska hög siffra. Vetskapen om sjukdomen förändrade mitt liv totalt.

Lindrigt handikapp

Canceroperationen var långt ifrån riskfri, i värsta fall kunde Sundqvist förlora talförmågan helt. Den informationen satte fart på en hel massa förberedelser. På de två veckor han hade på sig innan operationen, organiserade han hela sitt liv ifall det värsta skulle ske.

– Jag ville att allt skulle vara ordnat för min fru och mina två vuxna barn med familjer. Jag har aldrig känt en sådan samhörighet och värme, rent ut sagt kärlek, som då. Och jag har aldrig känt mig så hjälplös som när jag åkte till sjukhuset. Min familj har varit ett fantastiskt stöd.

Operationen var omfattande men lyckades. Cancern hade

angripit lymfkörtlarna så även de plockades bort. Efter det följde månader av tung strål- och cytostatikabehandling. Talförmågan räddades men kvar blev ett mycket lindrigt talfel.

– Jag får hela tiden vara på min vakt och se till att folk förstår vad jag säger och tror på vad jag säger. I telefon får jag alltid förklara att jag inte är berusad, säger Sundqvist med ett snett leende.

Sundqvist prisar det finländska hälso- och sjukvårdssystemet som gör att vi kan hålla oss med toppkompetens samt cancerforskningen som håller hög nivå.

– Jag var frisk ända fram tills jag fyllde sextio. Visst levde jag färligt och ohälsosamt och rökte gjorde jag i fyrtio år innan hjärtinfarkten.

Han har ofta efteråt funderat på hur man som rationell människa, medveten om riskerna med stress, rökning och intensiv livsstil, ändå inte lever sunt.

Långt ifrån pension

Ulf Sundqvist har varit i offentligheten i många omgångar. Att bli sjuk var en ny profil för honom. Folk undrade om han alls var vid liv då det inte hördes något om honom. Men han har ingen tanke på att lägga av efter att han fått en ny chans.

– Jag tänker ingalunda presentera mig som pensionär eller någon som ser allt i retro. Jag hade en möjlighet att komma tillbaka och förkovra mig. Min motivation är stor att aktivt fortsätta påverka, jag är en oförbätterlig förbättrare.

Tack vare familjen, vänner, arbetet och fritidsintressena steg Sundqvist upp ur sjukbädden med beslutsamhet och energi.

– Att hitta tillbaka till livet är också mycket fast i en själv. Det ligger på ens eget ansvar att försöka bli frisk, ingen annan kan ta det steget för dig. Idag är Sundqvist i allra högsta grad vid god vigör med en enorm livsglädje. Det lindriga talfelet är det enda som utåt avslöjar att något hänt. Han är fortfarande aktiv på många olika håll, förutom familjeföretaget och rollen som affärsrådgivare är hedersuppgiften många. Nordiska frågor ligger nära hjärtat,

han är styrelsemedlem i Kulturfonden för Finland och Sverige och ordförande för Finlandsinstitutet i Stockholm.

– Jag är också en aktiv morfar och farfar som ständigt får besök av mina tre barnbarn.

Finanskonnässör

När man talar med Ulf Sundqvist är det som att sitta med en visdomskälla framför sig och visst är det är omöjligt att låta bli att tala om framtidsutsikterna för Finland. Hans erfarenheter och kunskaper från finansvärlden är utgrundliga. Samtalet glider oundvikligen in på dagens recession något som han redan förutspådde för ett tag sedan.

– I dåliga tider blir det mycket tydligt vem som har och inte har. Generellt sett är det vanligtvis de olika handikappgrupperna som inte har och som hela tiden får slåss om sina rättigheter.

Under den kumulerande finanskrisen där institutionella företag faller, hela nationalekonomier går under och valutor förlorar sitt värde så är det helt uppenbart att många av välfärdens nuvarande stödformer kommer att ifrågasättas.

– Gamla, sjuka och handikappade faller först. Det är en stor utmaning för samhället att hjälpa dessa människor. Så mycket som det talades om äldreomsorgen i senaste riksdagsval så kan man fråga sig vad det nu görs.

Stimulanspaketet bör kanaliseras till nödvändiga investeringar i exempelvis sjukvården så att nivån åtminstone kan hållas. Genom att satsa på servicenivån skapar man det utbud man är ute efter. Han är mycket skeptisk till att stimulera via allmänna skattesänkningar som har tendensen att gynna högre inkomstagare och skapa stora finansieringsproblem för stat och kommun just nu när aktiviteten sjunker.

Sundqvist anser att de febrila uppmaningarna från makthavarna till folk att konsumera som aldrig förr är missriktade.

– Det är en helt sund och försvarlig reaktion att hålla i börsen under dåliga tider, säger Sundqvist och försvinner ut i Helsingforskykan.

Kolumn

Ekonomisk integritet ger inflytande

Att jobba för en ideell medborgarorganisation och samtidigt tala om behovet av pengar är av någon utgrundlig anledning en svår kombination i Finland. Att arbeta för ett altruistiskt ändamål är ädelt. Att "tigga" om pengar är nedrigt och pinsamt. Så resonerar väldigt många som jobbar för en finländsk medborgarorganisation. Ändå behöver ju alla medborgarorganisationer regelbundna inkomster och en solid ekonomi för att bedriva ett professionellt arbete, betala anständiga löner åt sina arbetstagare och försvara sina medlemmars intressen.

De flesta finländska handikapporganisationer är i dag helt beroende av bidrag från den finska penningautomatföreningen RAY, myndigheternas allmosor och diverse testamenten som slumpmässigt rasslar in på organisationernas konton då och då. På finländskt håll har förstås de finlandssvenska fonderna och stiftelserna en viktig roll i sammanhanget. Detta utgångsläge är inte helt oproblemiskt. Ett starkt beroende av en handfull finansiärer undergräver nämligen organisationernas integritet och oberoende. Man biter ju sällan den hand som föder en. Men hur kan vi granska myndigheternas sätt att efterleva handikapplagen om vi samtidigt måste beakta att någon av våra finansiärer kanske blir sur på kuppen?

Då jag jobbade som insamlingsansvarig på Greenpeace fick jag ofta uppleva hur någon riksdagsledamot krävde att de statliga bidragen till Greenpeace skulle dras in på grund av organisationens

fräna kritik av till exempel den finska skogsindustrins avverkningar. Kraven tystnade i samma stund som riksdagsledamoten i fråga insåg att Greenpeace inte får några statliga eller kommunala bidrag utan istället får donationer från miljontals privatpersoner. Ekonomisk integritet ger makt och inflytande.

Det existerar ingen gratis lunch, heter det. Bland annat därför vill väldigt få finansiärer ge ekonomiska bidrag för uppbyggnaden av medborgarorganisationers administrativa kompetens. Intern databaser, heltidsanställda ekonomer och sekreterare eller kontorshyror är inte sexiga finansieringsobjekt. Det är mediesexigare att kunna säga att man har finansierat plantering av träd, införskaffning av rullstolar, mediciner eller något annat "konkret" och handfast. Bland annat av denna anledning finns det en hel uppsjö av olika penningstinna projekt som drivs av olika medborgarorganisationer men där det saknas personer som administrerar projekten.

Riksdagen godkände nyligen en lag som höjer åldersgränsen för bruket av spel som ägs av RAY. Detta kommer enligt många bedömare att reducera RAY:s inkomster, vilket i förlängningen undergräver ekonomin för ett otal medborgarorganisationer.

Jag vill se denna hotbild som en möjlighet och sprängbräda. Låt oss betrakta det nya utgångsläget som en spelöppning för att utveckla andra inkomstkällor. Nu om någonsin kan vi främja face-to-face rekrytering av nya medlemmar, donationer från privatpersoner, webbmarknadsföring, annonsering och samarbetet med kommersiella sponsorer. Friskt vågat är hälften vunnet.

Mikael Sjövall är ordförande för Finlands Svenska Handikappförbund

Det räckte länge innan Ulf Sundqvist bestämde sig för att officiellt tala om sin cancer. I dag är han glad för beslutet.

Krigsänkebarnen har haft det nästan lika svårt som mödrarna fast på ett annat sätt. De har också tvingats stänga in sorgen och saknaden. Allt det som blev så skrämmande och anmorlunda när fadern stupade. Det blev trauman som i många fall formade deras liv, gav dem skuld känslor och mindervärdeskomplex, påverkade deras äktenskap och sociala umgänge. Ofta föreföll det till och med som om barnen varit mera illa än änkor.

Elsa Westerholm

Text&bild Christina Lång

Krigens bortglömda offer

Huden knotttrar sig och jag måste då och då lägga i från mej Elsa Westerholms bok I sorgens och saknadens tid – Våra krigsänkor berättar, när mina ögon tåras och jag måste ge mej tid att ta in deras och barnens berättelser. Den berör mej speciellt för vid läsningen inser jag att jag är i samma ålder som krigsänkornas barn och med otur kunde jag också ha varit ett faderlöst barn.

Kriget slutade samma höst jag fyllde ett år och min pappa hade återkommit hem. I stället förstår jag hur hårt änkor fick arbeta för att överleva. Också barnen drabbades ofta av duktighet.

– Jag ska nog visa att jag klarar mej berättade en pojke. Det verkar som om de flesta änkor och barn tänkt i samma banor. En flicka antog att pojkar är mera robusta och inte funderar så mycket. Svårt hade barnen vars mammor som i sin stora sorg och saknad inte kunde tala om pappan, säger Elsa Westerholm.

För dem, som var stora nog att komma ihåg sin pappa, var saknaden stor. De flesta krigsänkebarn har känt en stor otrygghet och rädsla, för tänk om det också skulle hända mamma något. Många har känt sig ensamast i

hela världen. Så, mitt i alla berättelser finns mamman, som när det riktigt kändes motigt, sade: "Nu tar vi och steker plättar med hallonsylt". Elsa Westerholm är själv krigsänkebarn och en av dem som säger att det inte var lätt att vara faderlös och som känt skam och skuld och upplevt sig vara minderständig i andras ögon. Hon är ett av många finlandssvenska krigsänkebarn.

Egen förening

Kanske var det Elsa Westerholms bok år 2001 som gav startskottet till föreningen Svenskfinska krigsänkebarn. På finska hade en förening också grundats. På svenskt håll föddes tanken på en förening på Lärkkulla i Karis i mars 2003, då tretton barn till krigsänkor samlades under ledning av Gerd Kummel-Kunnas.

– Det var ett fantastiskt veckoslut. Första dagen bara grät vi och först de följande dagarna kunde vi tala om vår uppväxt och hur den format oss. Vi fick prata om ett tidigare tabubelagt ämne, våra hårt drabbade mammor och hur omgivningen förhållit sig. De flesta hade känt skam över att vara faderlösa. De äldre kände en mycket stark saknad, konstaterar nuvarande ordföranden Rose-Maj Fröman.

Fröman berättar att hon till den här samlingen tagit med sig sin mors och fars bröllopsfoto och faderns plånbok, vilket talar om vad som blivit

viktigt i hennes liv. Flera deltagare var från Österbotten och man beslöt att hålla en ny samling i Vasa på hösten. Då kom drygt sjuttio personer; nästan hälften var män. Speciellt männen hade saknat en fadersgestalt. De hade inte haft något mönster för en papparoll. Alla hade ett stort behov att få prata under deras uppväxt var det inte vanligt att man pratade om saknad och känslor.

Efter omröstning om att bilda en egen förening tillsattes en arbetsgrupp. Ledare blev Ulla Nordström från Karis. Det var hon som hade tipsat Lärkkulla om en samling för krigsänkebarnen efter att en skrivarkurs inte blivit av. Hon var den egentliga initiativtagaren.

Vårda minnet

Föreningen grundades i början av år 2005 med syfte att vårda och värna minnet av de stupade och för att föra krigsänkornas talan samt sköta kontakten till föreningsmedlemmarna. Ännu i dag är behandlingen av krigsänkorna en skamfläck i vårt lands efterkrigstida historia. Krigsveteraner och krigsinvalida har fått sin väl förtjänta upprättelse. Så icke krigsänkorna!

Första ordförande blev Ulla Nordström, som sedan avsåg sig uppdraget 2008. Varje år arrangeras sommarträffar i augusti för föreningsmedlemmar och deras äkta hälfter. Senaste år hölls träffen i Nykarleby och samlade cirka 150 del-

tagare. Programmet sköts av välrenommerade talare. Fokus läggs på diskussioner i grupp. Första gångens deltagare bildar en egen grupp med professionell ledare, som är utbildad psykolog eller psykoterapeut. Likaså de äkta makarna bildar en egen grupp med eget diskussionsämne. De övriga grupperna leds av styrelsemedlemmar, som alla har deltagit i en kurs enligt programmet för Studiecetrans igångsättare för självhjälpsgrupper. Det är inget tvång att delta i diskussionerna. Man ger ut av sig själv så mycket som man klarar av. Nästa sommarsamling ordnas i Raseborg i augusti 2009.

Informationen sker främst via medlemsbrev. Föreningen har i dag 292 ordinarie medlemmar och 17 hedersmedlemmar, som alla är krigsänkor. Varje vecka anmäler sig nya medlemmar. Ett hedersuppdrag är uppvaktningen vid hjältegravarna på De Stupades Dag. På avlidna krigsänkors gravsten kan de anhöriga också fästa föreningens emblem, som formgivits speciellt för föreningen av av heraldiker Yrjö Sormunen, själv veteran.

Regionala träffar

De regionala träffarna som hålls på åtta orter i Svenskfinska är mycket uppskattade. Också här är diskussionerna det viktigaste inlagat. De fyller ett stort behov. Deltagarna säger ofta att det behövs mera tid för att få prata av sig. Trots att det

Ordförande Rose-Maj Fröman med föreningens emblem.

Svenskfinska krigsänkebarn rf

för krigsänkebarnen, vars förälder under kriget 1939-45 stupat, försvunnit, sårats eller dött på grund av omständigheter förorsakade av kriget.

vill

- vårda minnet av dem som mist livet i krigsförhållanden,
- arbeta för rekreations- och rehabiliteringsmöjligheter,
- hålla kontakt med samhällets beslutsfattare och påminna om krigsänkebarnens uppföring,
- umgås med andra människor med samma bakgrund.

Föreningen

- ordnar medlemsmöten med föredrag, excursioner, uppvaktningar vid krigsgravarna på de stupades dag,
- håller kontakt med föreningar, myndigheter och beslutsfattare,
- forskar inom krigsänkebarnens verksamhetsområde,
- insamlar och dokumenterar data om krigsänkebarnens livsöden och erfarenheter.

Föreningens hemort är Vasa stad och verksamhetsområdet är hela svenskspråkiga Finland.

Mera information om föreningens verksamhet finns på www.pp.kpnet.fi/hasse_andtbacka.

finns en sorglig historia med i bagaget har deltagarna oerhört trevligt tillsammans. De känner en stark gemenskap med sina medsystrar och bröder.

Möjligheten att i lugn och ro få utbyta tankar och erfarenheter är för dem mycket värdefull.

Tack vare finansiering främst via Semesterförbundet och RAY har föreningen kunnat erbjuda rehabilitering åt sina medlemmar. Senste år förverkligades rehabilitering på tre platser. I år har Semesterförbundet preliminärt lovat rehabilitering en vecka på Kaisankoti i Esbo och en vecka på Norrvalla i Vörå. Styrelsen har en viktig uppgift i föreningen. En träff för medlemmarna planeras att hållas i maj i Mariehamn.

Ordförande Rose-Maj Fröman är glad över att verksamheten är aktiv trots en utdöende medlemskår. Hon uppmanar alla krigsänkebarn att ta kontakt och bekanta sig med verksamheten. För den här föreningen är väldigt viktig för alla berörda.

Caj Grundström bekantar sig med Elsa Westerholms bok.

Text&bild: Christina Lång

Saknad efter en fadersgestalt

Caj Grundström är rätt ny medlem i föreningen Svenskfinska krigsänkebarn. Senaste vår uppvaktade han tillsammans med ett par andra medlemmar för första gången i föreningens namn vid hjältegravarna i Sibbo. I den officiella kranedläggningen på De Stupades Dag deltar representanter för Sibbo kommun och församling samt Krigsveteranerna och Karjalan Liitto. Som medlem har han planer på att delta i de regionala träffarna.

Caj var bara sex veckor när hans pappa stupade i Syväri. Han har både saknat sin far och minnet av honom för det har varit svårt att få uppgifter om honom. Senare har styvpappan lite öppnat på det tabubelagda ämnet och Caj fick veta att pappan omkom i en olycka. Det var den egna gruppens granat som hade landat i ett träd och sedan studsat tillbaka.

Det var liksom förbjudet att fråga mamman. Hon läste sig och Caj slutade fråga. Han säger att han inte heller riktigt visste vad han skulle fråga. – Så jag fick inget svar, fast jag skulle ha velat veta hurdan min farsa var. Senare har han fått kontakt med släktingar som bor på annan ort och de har kunnat

ge svar på en del av frågorna som funnits kvar.

Som liten pojke trodde Caj länge att hans pappa skulle komma hem när han såg och hörde flygplan köra över byn. Han förstod inte att pappan var död fast han regelbundet har besökt graven från tre års ålder.

Chock

När hans pappa stupade flyttade mamman hem till sitt föräldrahem. Där bodde mormor kvar och Caj tydde sig genast till henne. Hon stod för tryggheten, speciellt de gånger man inte fick riktig kontakt med mamman. I samma hus bodde en moster, som också var krigsänka. Hennes son blev som en store bror för Caj. Han saknade en fadersgestalt i den kvinnodominerade vardagen. Inte heller styvpappan, som kom med i bilden när Caj var sex år, kunde ersätta pappan. Han i sin tur var också faderlös och hade inte någon riktig modell. Han var snäll och barnkär och blev som en kamrat. Caj kallade honom alltid vid förnamn. Att flytta in i hans hus blev en chock för Caj, som ställde till en ordentlig scen på bröllopsnattens morgon. Som tur fanns där en "farmor" att ty sig till.

Mormodern var släktkär och samlade gärna många i sitt hus. Ibland var det trettio-tal personer som firade jul tillsammans. Släktingarna träffas fortfarande ofta.

Caj fick senare två yngre sysstrar, som han tog ledningen över och blev snabbt vuxen. – Kanske var jag brådmogen, funderar Caj, när han berättar att han tidigt gick med i föreningslivet. Det fick jag nog med modersmjölken, för mamma var mycket aktiv.

– Som tonåring tänkte jag ofta på hur det skulle vara att ha en egen pappa. Med honom skulle vi säkert ha bott inne i Helsingfors och livet skulle ha varit annorlunda. Caj gick som frielev i lärodomsskola inne i stan och han fick gratis mat där.

I verkligheten har Caj aldrig på allvar velat flytta bort från landsbygden fast han som andra barn fått hjälpa till i arbetet på gården. Fördelen med att bo på landet var att man alltid hade mat från det egna småbruket.

– Jag behövde inte bli överansträngd, säger Caj skrattande. Mamma skämde bort mej och jag fick en fin trambil som liten. En sådan hade ingen annan i byn och jag fick också en engelsk Hopper cykel långt före någon annan hade en sådan.

Han ger också en eloge åt Sibbo kommun som bestått sina krigsänkor med tomter, där de kunnat bygga egna hus åt sig.

– Jag har haft en bra uppväxt, trots saknaden av min far, avslutar Caj Grundström.

Text&bild: Christina Lång

Föräldrarådgivaren är en medmänniska

För en tid sedan läste jag en rörande berättelse om en familj med en dotter som har svår leukemi. Hon är fjorton år och borde genomgå en besvärlig operation. Hon valde själv att avstå och fick familjens stöd. När omgivningen reagerade, sade mamman: "Den som inte gått i mina skor dygnet runt sju dagar i veckan kan inte förstå". Så är det: Hur empatiska vi än är och hur väl vi vill andra kan det vara svårt att sätta sig in i andra människors situation. På finska finns begreppet *vertaistuki* där man träffar någon annan i liknande situation och kan jämföra sina erfarenheter, upplevelser och känslor.

För trettio år sedan skapades en ny roll inom omsorgs- och verksamheten då FDUV och Kärkulla startade utbildningen av föräldrarådgivare. Under nio intensiva dygn fick tio deltagare från hela Svenskfinland, alla föräldrar till utvecklingsstörda barn, delta i föreläsningar om personlig utveckling, krisarbete och omsorgens roll. För att bättre kunna samtala med föräldrar var gruppdiskussioner och rollspel viktiga inslag. Att ha ett genuint intresse för uppgiften, ha empatisk förmåga och kunna lyssna aktivt är grundstenarna i föräldrarådgivarnas plattform.

Verksamheten kom igång i olika takt och på olika sätt beroende på boningsort, behov och de nya föräldrarådgivarnas aktivitet. Flera inbjöd föräldrar till grupper; endel för diskussioner, medan andra utvecklades till påverkningsgrupper eller besökte sjukhus och hälsostationer och berättade om verksamheten. På landsbygden där kontakterna är tätare och djungeltelefonerna fungerar, uppstår personliga möten mera naturligt.

Populära kurser

Flera kurser har sedan ordnats och föräldrarådgivarna går regelbundet på fortbildning. Efter en tids uppehåll har FDUV igen ordnat kurser. Nu är de uppdelade på två veckoslut och det andra är öppet för dem som gått tidigare kurser. Ann-Marie Knuutila är en av dem. Hon gick grundkursen 1996 och tycker att den var intensiv och bra för att många pusselbitar föll på plats. Kontakter till nya föräldrar fick hon via omsorgspsykologen. Hon gillar främst träffar där hela familjen är med. Själv deltar hon i en grupp med mammar. En gång hade hon med sin man möjlighet att tillsammans med fem andra par delta i ett seminarium ett helt veckoslut. Det leddes av professionell familjeterapeut.

Knuutila har i likhet med andra föräldrarådgivare även ställt upp som informatör.

Mauri Nykvist har deltagit i flera fortsättningskurser. Han har startat en pappagrupp i huvudstadsregionen. Den fungerar på "karla"-vis. Man badar bastu och pratar eller så gör man fisketurer.

Idag när samhällsservicen utvecklats och integreringen är mera regel än undantag är föräldrarådgivarna en fin resurs för nyblivna föräldrar i form av goda lyssnare. Senare kan de ofta stöda med sina erfarenheter i livskeden som kan kännas svåra; exempelvis i frågor om skolgång, yrkesval och arbete.

Brist på information

Ann-Christin och Henrik Byggmästar från Larsmo deltar i den kurs som startade i november med fortsättning i januari. De har fem barn. När de av läkaren fick veta att deras fjärde barn, en liten flicka, med 99% säkerhet har Downs syndrom fick de en chock. Muntliga informationen var saklig, men innehållet i broschyrerna de fick tyckte de var uråldrigt.

– Vi reagerade på olika sätt. Jag gick in i en kort depression, värst var den första veckan när jag inte orkade ta mej ur sängen. Tankarna snurrade och jag föreställde mej att nu är allting slut, nu är jag bunden för livet. Då var min pappa ett stort stöd. Han kom ofta in en stund och frågade hur jag har det. Det var han som fick mej på benen igen. Det tog nog en månad innan jag riktigt kunde ta till mej flickan. Jag tänkte också på de andra barnen och på släkten, säger Henrik.

– Jo, den första tiden var jobbig, medger Ann-Christin. Rebecka hade också en tarmsjukdom och måste de första fem veckorna stanna på sjukhus långt från hemmet. Hon slapp stomipåsen som ettåring och blev torr vid åtta år.

Bra kontakt

De berättade genast om lilla systems handikapp åt de tre äldre bröderna. Släktingarna ställde upp och stödde. Speciellt värdefull tycker de att kontakten med Ulla-Britt och Gösta Sundelin har varit.

Ann-Christin och Henrik Byggmästar från Larsmo deltog i den kurs som startade i november.

Text&bild: Tom Sörhannus

Äldres egen förmåga ska tas tillvara

De äldres egen förmåga ska tas bättre tillvara. Det är en av målsättningarna med projektet Äldrecentrum Österbotten. På Annahemmet i Korsnäs tar man i bruk en ny poängmodell för att mäta framsteg i arbetet med de boende.

– Det är lätt att göra saker åt de äldre i stället för att tillåta dem att göra själva. Det handlar om att svänga på attityder, att ta tillvara de äldres egen förmåga. Jag är medveten om att det handlar om ekonomi och brådska, men om Elmer kan knyta sina skor själv i stället för att personalen gör det, ger det på något sätt också en inbesparing. På samma gång höjer det också Elmers livskvalitet att se att han klarar av att göra saker själv.

Det säger Ann-Sofie Smeds-Nylund, projektledare för Äldrecentrum Österbotten, ett gemensamt projekt för 13 kommuner i Österbotten. En av idéerna med projektet är att tydliggöra arbetet med äldre. Annahemmet är ett demenshem i Korsnäs, som deltar i projektet. Hemmet har plats för åtta boende samt en intervallplats. Det ligger i direkt anslutning till äldringshemmet Lärknäs, som också deltar och har fokuserat på maten och måltiderna.

– Vi funderade på samma sak, men kom underfund med att det fungerar bra hos oss. Då kom vi på att vi har bra personal, men hur upprätthålla motivationen hos den? Det är många faktorer som påverkar

personalens trivsel, att de känner sig delaktiga, får ha egna åsikter, och får ha olika specialområden. Alla är bra på olika saker. Vi ser inte resultatet av vårt arbete i siffror. Vi ville kunna mäta resultatet av vårt arbete på något sätt, säger Anna Pätt, ansvarig sjukskötare vid Annahemmet.

Det gjorde att man beslöt sig för att prova nya arbetsätt med de boende där man under en intensivperiod tränade en speciell sak med en av de boende.

– Vi kom fram till att en tre veckors period är lämpligt, säger Anna.

Utvecklade poängmodell

Man har provat sig fram en tid, och har kommit fram till att man ska börja utveckla en poängmodell för att verkligen mäta resultatet av det man gör.

– Poängmodellen kommer att gå från ett till fem, och där vi börjar från noll. Efter tre veckor mäter vi framstegen och ger poäng. Det är klienten som ges poäng, och bedömningen är helt individuell, säger Anna.

Det kan handla om hur långt en person kan gå, men också om andra saker som att tvätta sig själv, äta själv, läsa tidningar och så vidare. Tack vare ett bidrag från Kulturfonden har man kunnat köpa en motionscykel som man har nytta av i verksamheten. Genom det här mätinstrumentet kan man också se ifall det inte blir något resultat i arbetet.

– Då måste vi fråga oss om vi gör något fel. Ibland kan det också gå snabbt bakåt för en klient, och det kan

helt enkelt handla om att bromsa tillbakagången, säger Anna.

Arbetet utförs med en klient åt gången. Dokumentationen av åtgärderna ska ta så lite tid som möjligt, den tid som går åt ska sättas på själva utförandet.

– Det får ju inte ta tid från något annat, den normala verksamheten ska rulla på som vanligt, säger Anna.

På Annahemmet jobbar två personer i morgonskiftet, två i kvällsskiftet och en i nattskiftet. Den ordinarie personalen har varit med ända sedan hemmet startade år 2004.

– Vi har väldigt duktig personal. De är villiga att utbildas sig, och är engagerade, säger Anna.

Sporrar personalen

En av dem som jobbar på Annahemmet är Gunnel Södersund, som för några år sedan, i mogen ålder, utbildade sig till närvårdare och sedan till demensvårdare.

Vad tycker du om det här nya arbetssättet?

– Det sporrar personalen. Vi vill lära oss nya saker, och går gärna på kurser, säger Gunnel.

Hon berättar lite om vad man gör på Annahemmet.

– Vi virkar och stickar, och de som inte kan det kan nysta i stället. Männan borde få möjlighet att spika och montera saker. Sådant som de är vana att göra.

Andra aktiviteter är sång och bingospel. Vid bänken i köket hänger en rad med gamla handväskor.

De ringde och frågade om de får komma på besök för de hade "hört" om flickan med D.S.

Amanda och Rebecka.

– Vi tog gärna emot dem och blev glatt överraskade över hur bra de innefattade hela familjen. De såg också syskonen, pratade med dem och det kändes bra intygar Byggmästars. På ett enkelt sätt gav de en positiv bild av barn med Downs syndrom. Då insåg vi att hon inte är ett sjukt barn utan för oss är hon Rebecka.

När flickan var ungefär ett halft år började familjen delta i träffar med andra.
– Vi såg andra som klarar sig och insåg att livet fortsätter.

Nu har paret Byggmästar fortsatt med föräldrakontakter så att de ringer upp familjer som fått barn med Downs syndrom. Tre familjer träffar de regelbundet.
– Det allra viktigaste är att lyssna och finnas till. Om man dessutom kan förmedla en modell så är det bra.

De berättar om en familj i Norge som väntade ett downbarn. De ville komma och träffa Byggmästars för att se hur ett sådant barn ser ut och fungerar. Speciellt pappan hade byggt upp skräckbilder. Familjerna har nu träffats flera gånger. Byggmästars gillar kursen de gått och ser med tillförsikt fram emot att träffa andra föräldrar.

– Vi är tacksamma för allt vad generationen före oss har gjort för våra utvecklingsstörda barn, säger de unisont.

Vi måste hitta egna lösningar för små orter. Det som gäller i Helsingfors kan inte gälla här

– Vi brukar ha utställningar ibland, nu är det handväskor. Vi har tidigare haft köksredskap och andra saker. Vi har också en låda med hyvlar och andra gamla verktyg, som vi kan ta fram och se på och fundera vad man använde dem till, berättar Gunnel.

En egen liten trädgårdsodling har man också där man odlar olika grönsaker.

Många har haft egen trädgård hemma och är vana med trädgårdsarbete. De hjälper också till med att plantera om blommor. Det ska ju vara som ett hem, säger Gunnel.

En av de senast inflyttade på hemmet är en katt, som man fick sedan dess tidigare ägare avlidit. Katten är ganska gammal, men har anpassat sig bra på hemmet och är mycket omtyckt bland de boende. Dessutom har man en kaningård. Att få med de anhöriga i vården är en annan sak som projektet fokuserar på. Anna anser att man på Annahemmet har bra kontakt med de anhöriga, vilka själva kan bestämma hur mycket de vill engagera sig i vården. En anhörig kanske inte vill eller behöver känna till alla detaljer i arbetet, men man vill se att ens

anhöriga blir väl omskött och får röra på sig, menar Anna. Hon poängterar också att även de äldre har rätt till sin integritet. Hade det här projektet på Annahemmet kommit till utan Äldrecentrum Österbotten?

– Nej, det hade det nog inte gjorts. Vi fick en förfrågan om vi vill vara med, och blev då tvungna att börja fundera vad vi vill göra, säger Anna.

Det är inte bara arbets sättet som förnyas på Annahemmet. En utbyggnad av hemmet och Lärknäs är under planering, och dessutom finns planer på att i sommar göra i ordning en uteplats på baksidan av hemmet. Det ska bland annat bli bärbuskar och en liten vattenbassäng.

Kunde bli kunskapscentrum för demensvård

Projektledaren Ann-Sofie Smeds-Nylund är stationerad vid Korsholms kommun, men en stor del av hennes arbetstid går åt till att besöka de enheter som deltar i projektet. Korsnäs är en liten, helsvensk, kommun med cirka 2 240 invånare. Det ger naturligtvis sina egna förutsättningar.

– Vi måste hitta egna lösningar för små orter. Det som gäller i Helsingfors kan inte gälla här, säger Ann-Sofie.

Hon skulle gärna se att Annahemmet kunde utvecklas till ett kunskapscentrum då det gäller demensvård.

– Det kunde vara ett ställe dit man vänder sig för att få råd i frågor om demens, säger Ann-Sofie.

De 13 kommuner som är med i projektet är Kristinestad, Närpes, Korsnäs, Malax, Vasa, Korsholm, Vörå-Maxmo, Oravais, Nykarleby, Jakobstad, Pedersöre, Larsmo och Kronoby.

Några andra projekt som är på gång inom projektet är en handbok för att upptäcka depression hos äldre i Kristinestad, balansbanor för att stödja de äldres balans i Närpes och Vörå, ett program för rehabilitering i Malax, fysioterapi i Nykarleby och så vidare. Varje kommun har en egen enhet som deltar i projektet, som också strävar till att höja personalens kompetens, fördjupa samarbetet mellan kommuner, utvecklingsenheter och forskning och att ta till vara och sprida erfarenheter från arbete inom äldreomsorgen.

Ann-Sofie har många idéer om hur hon vill se arbetet fortsätta. Hon skulle vilja ha både anhörigråd och brukaråd, för att bättre få med anhöriga och de äldre som brukar tjänsterna.

– Äldreråden borde också stärkas. De kunde ha en aktivare roll och gärna bli en remissinstans. Det varierar från kommun till kommun hur stark roll äldreråden har, säger Ann-Sofie.

Projektet Äldrecentrum Österbotten finansieras av social- och hälsovårdsministeriet och de medverkande kommunerna. Det inleddes i oktober 2007 och finansieringen sträcker sig till oktober i år, men Ann-Sofie har goda förhoppningar om att man ska få finansiering i ytterligare två år. Vad som sedan sker är ännu öppet, men meningen är att verksamheten ska fortsätta i någon form, antingen som en egen utvecklingsenhet eller som en nätverksorganisation mellan kommunerna.

– Alla små kommuner kan kanske inte ha en egen utvecklare, utan det är viktigaste, säger Ann-Sofie.

Ann-Sofie Smeds-Nylund, projektledare, Gunnel Södersund, anställd vid Annahemmet och Anna Pätt, ansvarig sjukskötare vid Annahemmet är engagerade i projektet Äldrecentrum Österbotten.

Text&bild: Tom Sörhannus

Mikaels stora intresse är motorsågar

För 39-åriga Mikael Grönholm i Vasa är motorsågar det stora intresset i livet. Han har själv en samling på 40 sågar, och skulle gärna komma i kontakt med andra samlare. Det är ändå inte bara motorsågar som gäller för Mikael, även veterantraktorer och Povel Ramel, som han personligen träffat, hör till hans favoriter.

Mikael tillbringar dagarna på Fyren, ett servicecenter för utvecklingsstörda vuxna i Vasa. Det är där vi träffas för vår diskussion.

Hur kommer det sig att du blev intresserad av motorsågar?

– Det var via Alpo Latvala som var motorsågsförsäljare här i stan, säger Mikael.

På sommarstugan ute i Köklot i Korsholms skärgård har han sin egen samling med motorsågar.

– Jag har 40 gamla sågar där. Det är som ett eget museum, berättar Mikael.

Idén att börja samla motorsågar fick han efter ett besök hos Henrik Hill, som har en egen samling, i Kimo i Oravais.

– Jag har besökt Henrik Hill två gånger. Senast fick jag en motorsåg av honom. Han saknade en del litteratur om motorsågar och jag fick tag på några instruktionsböcker som jag gav honom, och så

fick jag sägen i stället, berättar Mikael.

Ett eget motorsågsmuseum är inget man bygger på en gång.

– Det tar tid att göra ett museum. Det är inte som att vända en plätt i pannan. Man måste ha tålmod, säger Mikael.

Söker speciell såg

Det är inte lätt att få tag på gamla motorsågar och det är ofta via bekanta Mikael får tag på dem. Några återförsäljare har också lovat att han ska få röjsågar som de inte kan reparera.

– På Juthbacka marknad kan man också hitta vad som helst, säger Mikael.

En speciell såg skulle han gärna vilja få tag på.

– En Companion MS1. Det är en liten såg, nästan som en hobbysåg och den har startsnöret på helt annat ställe än andra sågar. Så om det finns någon som har en sådan liggande någonstans får de gärna höra av sig, säger Mikael.

Han har också ett annat önskemål.

– Jag skulle gärna komma i kontakt med andra samlare, säger Mikael.

Intresset för motorsågar har gett honom många nya bekantskaper och upplevelser. Han är väl bekant med de flesta motorsågsförsäljare i trakten och känner till var man säljer dem även på

Mikael Grönholm i Vasa samlar på motorsågar. Pärmen med bilder och urklipp av motorsågar har han fått av en svensk han blivit bekant med.

andra orter. Kjell Pettersson från Stöde i Sverige träffade han på en utställning och av honom har han fått en pärm med bilder på motorsågar och även några artiklar. Han har också besökt Husqvarnas motorsågsfabrik i Sverige.

Veterantraktorer, Povel Ramel och sommarstugan

Förutom motorsågar har Mikael också två andra stora intressen. Det ena är veterantraktorer. Det började sedan han besökt Per-Erik Norrgårds traktormuseum i Närpes.

– De var så fina och välskötta, säger Mikael om traktorerna där.

Han har även besökt Gårdskulla gård i Sjundeå där man har ett hundratal gamla traktorer.

Mikael prenumererar på två traktortidningar, men saknar en tidning.

– Jag skulle vilja ha en tidning om motorsågar, säger han.

Den svenska artisten Povel Ramel är hans musikaliska favorit. Mikael träffade Povel i Helsingfors för några år sedan.

– Efter föreställningen var jag på väg ut efter ytterrocken och mössan då jag fick en bricka i handen. Där stod det träff med Povel Ramel. Det var intressant. Senare fick jag en bok av honom, där han personligen skrivit sin autograf, berättar Mikael.

Sommarstugan i Köklot är en kär plats för Mikael och där tillbringar han mycket tid på somrarna. Vid sommarstugan går mycket tid åt till museet och till att läsa tidningar. När han är på Fyren åker Mikael på kvällarna hem till sin lägenhet, som ligger i anslutning till föräldrarnas bostad i centrala Vasa.

Fyren ett tvåspråkigt servicecenter

Mikaels handledare på Fyren är Heidi Björkgård. Hon berättar att man har 37 inskrivna klienter på Fyren och dagligen vistas 25-30 av dem där.

– De är indelade i fem olika grupper. De större grupperna har 7-9 klienter och den mindre, mera krävande gruppen, två klienter.

På Fyren gör man olika former av underleverantörsjobb, bland annat till metallföretag och till biblioteket. Mikaels arbete den här dagen är att göra fuktpapper till en blomsteraffär. Varje dag har man också gemensam verksamhet med spel eller musik.

Servicecentret, som gått under namnet Kustaalan toimintakeskus, grundades redan på 1960-talet och fanns då på Gustavsrovägen. Till sin nuvarande plats i Vörå flyttade man år 2000 och fick då sitt nuvarande namn. Man har haft svenska klienter också tidigare, men en egen svensk grupp fick man år 2005.

Mikael har varit på Fyren i många år och trivs bra där och har många vänner.

– Jag tycker om att prata med andra och höra hur de mår, säger Mikael.

Text&Bild: Sofia Stenlund

En hyllning till synskadades språkliga självständighet

Synskadade samlades till punktskriftsseminarium

Året 2009 är betydelsefullt för många synskadade runt om i världen. På olika sätt uppmärksammas att Louis Braille, punktskriftens grundare, hade fyllt 200 år i år. Förbundet Finlands Svenska Synskadade (FSS) ville inte vara sämre: lördagen den 17 januari reserverades för ett heldagsprogram till Brailles ära.

Punktskriftens fader Louis Braille föddes 1809 på den franska landsbygden. Pappan var sadelmakare och Louis lekte ofta i verkstaden. En dag var olyckan framme och Louis skadade ena ögat och blev blind. Dessvärre påverkades även det friska ögat och det dröjde inte länge förrän han även blev blind på det andra ögat också. I den skola där den begåvade Braille fick börja som tioåring användes ett skriftsystem med vanliga tryckbokstäver upphöjda i relief. Det var mycket svårt att lära sig och bara några få blinda lyckades att lära sig läsa. Louis Braille tyckte att det bromsade utvecklingen då det inte fanns ett fungerande läs- och skriftspråk för blinda.

Från Barbiers system, ett chiffrerspråk som var utvecklat för att kunna läsas i mörker, utvecklade Braille successivt en egen variant. Efter att ha experimenterat ett par år lyckades han år 1825, endast 16 år gammal, att skapa det första fullt användbara blindskriftssystemet i världen. Av sex punkter lyckades Braille, med de 63 möjliga kombinationerna, att konstruera ett system som täcker alla behov av skrivtecken.

Det var en innehållsrik dag som arrangerades till punktskriftens ära då FSS inbjöd till seminarium. Eftersom förbundet tack vare sitt fleråriga punktskriftsprojekt under ledning av projektansvarig Tessa Bamberg har en aktiv punktskriftsverksamhet var uppslutningen god. Cirka 60 punktskriftsvänner fick uppleva föredrag, musik, dramatisering, korande av Årets brailör 2008 samt festmiddag med utnämning av vinnare i de tävlingar med punktskriftstema som arrangerats inför jubileumsåret.

De föredrag och inlägg som hölls av Arto Vanhanen, Paulina Hannus, Rut Ekström och Solveig Sjöstedt gav olika perspektiv och knöt samman en helhet från Louis Brailles födelse till dagens punktskriftsundervisning i Jordanien.

– Många språk är det de facto mycket enklare att lära sig via punktskrift eftersom punktskriftsbokstäverna och de ljud man använder på de olika språken går hand i hand, kommenterade Solveig Sjöstedt, Svenska Skolan för Synskadades tidigare rektor samt "handelsresande" i punktskrift. Mitt favorit-exempel på ryska är ordet PECTOPAH som om man överför det från punktskrift blir RESTORAN. Mycket enkelt! Man slipper dessutom lära sig tusentals kinesiska tecken om man studerar det språket och kan leva på de stavelser som

används tillsammans med vissa tecken för tonhöjd.

Efter att dagsprogrammet avslutats med en specialskrivna sketch fortsatte kvällen med festmiddag. Under uppsluppen och familjär stämning korades Arto Vanhanen till vinnare i den punktskriftssnapsvinstävling som ordnats inför året.

Årets brailör korades

– En speciell förmåga som Ritva tillägnat sig är färdigheten att med hjälp av sin punktskriftsmaskin "rita" reliefbilder. Det är mycket svårare att förstå vad en bild föreställer genom taktill avläsning än vad det är med ögonen. Ögat uppfattar fler detaljer och olikheter än vad fingertopparna gör. En taktill bild måste därför vara enkel och tydlig, den får inte innehålla några onödiga detaljer eller vara alltför liten. Så löd en del av den motivering som FSS punktskriftsarbetsgrupp formulerat när de utsåg Ritva Hagelberg, 49 år från Vasa, till Årets brailör för verksamhetsåret 2008.

Ritva Hagelberg blev synskadad för ungefär tre och ett halvt år sedan, och cirka ett halvt år senare blev hon helt blind. Vid ungefär samma tidpunkt valde hon att gå en kurs i punktskrift för att återvinna sin förmåga att läsa och skriva självständigt trots sin blindhet. Ritva hade inga problem med den nya varianten av sitt läs- och skriftspråk.

– Jag tyckte inte alls att det var svårt, berättar Ritva. För mig tog det ungefär två veckor innan jag lärde mig punktskrift så jag lär mig snabbt.

Trots att det idag finns en mängd audiell information att tillgå, såsom

Paulina Hannus, som skrivit sin pro gradu om Louis Braille, berättade om punktskriftens tillkomst och jakten på ett fungerande läs- och skriftspråk för blinda.

Daisyböcker, taltidningar och inläst material anser Ritva Hagelberg att det inte räcker för henne.

– För någon annan kanske det är det bra och tillräckligt, men jag vill ändå kunna läsa och skriva själv, säger Ritva.

Ett av Ritvas senare projekt är taktilla bilder. Hon använder sin punktskrifts skrivmaskin för att fördela punkterna på ett blankt papper så de bildar ett motiv.

– Idéerna kommer bara, berättar Ritva om bildernas uppkomst. Eftersom jag kan rita tänkte jag att det här också borde gå. Men det är svårare att teckna med punkter än att rita med penna, eftersom punkterna inte går lika bra att ta bort.

Slutligen: Vad betyder punktskriften för dig, Ritva?
– Den betyder riktigt mycket. Jag använder punktskriften i vardagen varje dag.

Gallup

Under FSS jubileumsseminarium tillfrågades några av deltagarna:
Ge några exempel på vad du använder punktskriften till i din vardag?

1. Bern Löfman, Finström, Åland

– I min vardag använder jag punktskriften bland annat till att märka kuvert så att jag sedan vet vad som finns i dem. Om jag har kortare material att skriva ner använder jag mig också av punktskriften, det är lättare än att sätta igång datorn.

2. Tessa Bamberg, Helsingfors

– Jag använder punktskriften till allt från anteckningar till att märka saker i min omgivning. I mitt arbete har jag punktskriftsdisplay på datorn. Jag använder punktskriften i alla situationer där jag behöver en levande relation till en text!

3. Ann-Britt Mattbäck, Pedersöre

– Jag märker bland annat kryddburkar och CD-skivor. Dessutom brukar jag märka varor i frysen! Eftersom etiketter inte hålls fast på utsidan lägger jag innehållet i en extra påse med punktapp i så man vet vilken vara man ska ha.

Fotnot: Punktskrift skrivs på lite tjockare papper för att punkterna ska framträda ordentligt. Man kan skriva punktskrift på olika sätt. För hand kan man använda reglett och stift, ett slags tjockare nål. Regletten är en platta med rader av fyrkanter med sex punkter i varje. Man lägger pappret mellan reglettens delar och markerar punkter som upphöjningar i pappret med stiftet enligt vilken bokstav man skriver. Man kan också skriva med punktskrifts skrivmaskin vars funktion i princip fungerar som en vanlig skrivmaskin men med annan fingerring och färre tangenter.

Håll dem varligt

–om att försiktigt tolka sina drömmar

Hillevi Furtenback, drömcoach från Institutet för drömpsykologi i Solna, tar emot oss vänligt och stillsamt. Vi åhörare har samlats på Juthbacka herrgård i Nykarleby för att höra mer om drömtydning-arrangör är Nykarleby Arbetarinstitut. Hillevi påpekar direkt att det inte handlar om att hon ska förklara vad olika drömmar betyder, utan istället uppmana oss att själva associera och tolka, eller leva nära våra drömmar kanske snarare.

Kanske blev någon deltagare besviken, som hoppats på entydiga svar. Jag äger själv en drömbok som förklarar vad en viss dröm kan betyda. Irriterande ofta har bilderna sexuella innebörder, enligt boken. Den här föreläsningen öppnar upp för bredare, friare möjligheter.

Modern drömforskning blandar psykologi, neurologi och evolutionsteorier.
– Människan är meningssökande, inleder Hillevi. Vi försöker förstå det vi upplever, och vi söker mening i livet. Verkligheten är ett subjektivt begrepp och drömmen kan vara ett effektivt redskap, eftersom den kommer i oensurerad form. Vanligtvis styrs våra tankar av vårt medvetande, som påverkas av allt möjligt, såsom normer och kultur. Drömbilder speglar istället en del av vårt omedvetna, som vi också styrs av. Därför är drömmar ofta både ologiska och irrationella.

Furtenback presenterar synen på drömmar genom tiderna. De första drömböckerna skrevs redan tiden före Kristus, då människor i Egypten besökte drömtolkare som ansågs ha de rätta svaren på olika drömmar. Förgrundspersoner från senare tid är bland andra Freud och Jung, som ansåg att drömmar utgör en verklighet lika sann och lika vänlig, värdefull och hjälpsam som vår yttre värld. Drömcoachen går också igenom hur sömnen fungerar, till exempel att drömperioderna förlängs under natten; på sena natten drömmar vi i upp till 90 mi-

nuter. I drömmen är hela vår inre minnesbank tillgänglig, för visst har väl också du drömt om någon du inte träffat på många år?

Ett knep för att minnas drömmar bättre är att ställa väckarklockan tidigare, på så sätt kan man enligt Hillevi vakna upp ur en dröm, ligga stilla några minuter, blickstill, och låta minnena sjunka in, begrunda vilka känslor de väckt, skriva ner drömmen. Det är nästan så jag börjar längta efter att gå hem och sova.

Mardrömmar eller drömmar med toner

Mardrömmar är viktiga, eftersom också de vill säga oss något; eller kanske vill de varna oss. Hillevi ger exempel på egna drömmar, som ackompanjerats av klassisk musik till en början för att förbytas till kraftigare toner ända fram till det att hon själv insåg vad bilderna ville varna för. Flummigt och fascinerande. Olika drömmar kan väcka till liv behov och tankar, saker som kanske inte alltid går eller ska förverkligas, men som ändå ger större självkännet.

– Vi kan istället välja att göra det bästa av vår situation, påpekar Furtenback. Det är inte heller någon ide att analysera sönder drömmarna, utan mer givande är att bedriva drömmungänge, annars är risken stor att drömmen dör.

Det gäller att hålla drömmar varligt, låta dem påverka en, låta associationerna flöda.

– Drömarbetet kan vi inleda med konstaterandet den här drömmen förstär jag inget av för att öppna upp för processer, beskriver coach Furtenback, som bland annat leder grupper i drömtolkning.

Genom att fundera på sina drömmar kan de vända och ta en ny riktning, och bidra till att man utvecklas. Arbete med dröm i grupper är ändå inte terapi, även om det kan ha en terapeutisk effekt. Även obehagliga drömbilder vara bra att få fram i medvetandet; det fascinerande är att saker brukar komma upp i ens egen takt, så mycket man klarar av på en gång.

Cajsa Björkman

P. S Vill du veta mer? Läs exempelvis Marie-Louis von Frantz böcker. D.S

Händelsekalendern 2009

Februari

12.2.2009 kl 17-9.30. Öppning av stödpersonskampanjen 4 betydelsefulla timmar på G 18, Helsingfors. En foto-utställning av fotograf Sofia Jernström öppnar kampanjen. Utställningen finns till påseende i aulan på G 18 till och med den 26.2.2009.

18.2 Speciallärardag: Koncentrationssvårigheter hos barn kl. 9-16 på Hotell Vallonia, Korsholm. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, ullastina.aman@larum.fi, 050 360 21 68.

23-28.2. Grundkurs i punktskrift. Mer info www.fss.fi

23.2 Cafeträff i Närpes för föräldrar till barn med AD/HD, autism eller Aspergers syndrom kl. 19-20.30 på Närpes Arbetscentral, Nordv. 3. Mera info: Ulrica Nordgren, tfn 050 323 22 98, nordulla@hotmail.com

26.2 Cafeträff i Vasa kl. 18-20 på Vasa Huvudbibliotek, Proosa 2. Arr: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening. Mera info: Hannele Wilhelms-Holmsten, 0400 492 723, www.autism.fi

26.2. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8, IV vån, Helsingfors. Klockan 16.30-18. Meddela Sonja en dag före om du är på väg. Tel: 041-5012531 eller per e-post fsh.sonja.karnell@kolumbus.fi

Mars

SOS Aktuellt nr 2 utkommer vecka 13. Deadline för material den 18 mars.

2.3 Kurs i matlagning i Seminarieskolan/Ekskolan, Ekenäs. Måndagar 2.3, 9.3, 16.3, 23.3 och 30.3 kl. 17 19.30. Arr: FDUV/Marthaförbundet. Mera info: Nina Lindroos, tfn 040 739 97 18, varasto@tammipesula.fi, www.fduv.fi

2.3 Kurs i matlagning i Närpes högstadieskola, Närpes. Måndagar 2.3, 9.3, 16.3, 23.3 och 30.3 kl. 17 19.30. Arr: FDUV/Marthaförbundet. Mera info: Frida Håkans, tfn 050 381 86 56, frida.hakans@abo.fi, www.fduv.fi

4.3 Cafeträff i Mariehamn kl. 18.30-21.00 på Specialfritidshemmet Orion, Askuddsvägen 28, Mariehamn. Arr: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening. Mera info: Marika Alm, 050 356 65 00, alm.marika@yahoo.se, www.autism.fi

9.3 Cafeträff i Helsingfors kl. 18-20 på FDUV, Vilhelmsbergsg. 11 C. Arr: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening. Mera info: Anne Wetterhoff, anne.wetterhoff@pp.inet.fi, 040 721 4959, www.autism.fi

9-13.3. Vinteräventyrläger i skidspåret. Plats: Kursikeskus Syöte, Syöte. Ansökan senast 06.02.2009. Kostnad: 70 euro. Arr: FSPC. www.fspc.fi

10.3 el. 11.3 ADHD och skola – samarbete och stöd kl. 13-16 på Folkhälsans Hälsoaktivitetshus, Helsingfors. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Heidi Lindqvist, 040 500 19 08, heidi.lindqvist@speres.fi, www.speres.fi

11.3 Personlig assistans, Cecilia Blanck från kooperativet JAG föreläser kl. 13-16 på Folkhälsans Seniorhus, Helsingfors och kl. 17-20 på Tian, Tavastvägen 10, Helsingfors. **12.3** kl. 13-16 och kl. 17-20 på Radisson SAS Royal Hotel, Hovrättsplanaden 18, Vasa Arr: FDUV med stöd av RAY. Mera info: Rufus Vahanan, (09) 4342 3613, rufus@fduv.fi

12.3 Sinnesöverkänslighet hos barn – Regnet på rutan låter som slag mot en kast-rull kl.15-18 på Hotell Logen, Närpes. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, (06) 319 56 57, ullastina.aman@larum.fi, www.fduv.fi

12-13.3 Ekenäs Neuropsykiatridagar, Snåresalen, Raseborgsvägen 8, Ekenäs, Arr: Barn-psykiatriska enheten vid HNS/VNS, Barnvårdsföreningen i Finland r.f., Folkhälsan. Mera info: Elisabeth Grönroos, tfn 040 540 94 69, elisabeth.gronroos@bvif.fi, www.bvif.fi

17.3 Sinnesöverkänslighet hos barn – Regnet på rutan låter som slag mot en kastrull kl.15-18 på Hotell Vallonia, Korsholm. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, (06) 319 56 57, ullastina.aman@larum.fi, www.fduv.fi

20-22.3 Familjehelg för ungdomar och unga vuxna med utvecklingsstörning på Suvituli i Åbo. Arr: FDUV med stöd av RAY. Mera info: Elina Sagne tfn (09) 4342 3615, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

20-22.3. Kurs för arbetsföra. Information och hörseln, hörhjälpmedel, fysioterapi mm. Pris: 30 euro. Anmälan: sista anmälningsdag 20.01.2009. Arrangör: Svenska hörselbundet rf. Åland.

20-22.3. Skrivarkurs. Plats: Houtskärs kyrkliga folkhögskola, Åboland. Ansökan senast 27.02.2009.

25.3. FSH bjuder stödpersoner på pjäsen Amadeus på Lilla Teatern klockan 19.00. Anmälningar till Sonja tel. 041-5012531 senast den 25.2.2009. Kursen är helt avgiftsfri. Arr: FSPC. www.fspc.fi

26.3 Nalle Puh, Tiger eller lor? Vem av karaktärerna har du i din klass? Hur vi kan påverka barns vakenhet för bättre inläring kl. 14-18. ÅÅ, Enheten för barnpedagogik, Jakobstad. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, (06) 319 56 57, ullastina.aman@larum.fi, www.fduv.fi

26.3 Cafeträff i Vasa kl. 18-20 på Vasa Huvudbibliotek, Proosa 2. Arr: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening. Mera info: Hannele Wilhelms-Holmsten, 0400 492 723, www.autism.fi

April

1.4 Cafeträff i Mariehamn kl. 18.30-21.00 på Specialfritidshemmet Orion, Askuddsvägen 28, Mariehamn. Arr: Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening. Mera info: Marika Alm, 050 356 65 00, alm.marika@yahoo.se, www.autism.fi

2.4 Nalle Puh, Tiger eller lor? Vem av karaktärerna har du i din klass? Hur vi kan påverka barns vakenhet för bättre inläring kl. 14-18. Cygnaeus skola, Åbo. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, (06) 319 56 57, ullastina.aman@larum.fi, www.fduv.fi

4.4 Koppla av och unna dig massage. Må bra dag för föräldrar till barn med funktionshinder på Folkhälsans seniorhus (gymnastiksalen), Helsingfors. Arr: FDUV. Mera info: Elina Sagne tfn (09) 4342 3615, elina.sagne@fduv.fi, www.fduv.fi

15.4 Kompensatoriska datorprogram för barn och unga med läs- och skrivsvårigheter kl. 13-16 på Svenska skolan för synskadade, Helsingfors. Arr: Lärum/SPERES. Mera info: Ulla Stina Åman, (06) 319 56 57, ullastina.aman@larum.fi, www.fduv.fi

16.4 AKK – Mässa och föreläsningar kl 14.00-18.30 på Zacharias Topeliuskolan, Stenbäcksgatan 14, Helsingfors. Huvudarr: SPERES. Mera info: heidi.lindqvist@speres.fi, www.speres.fi

20-24.4. Anpassningskurs för personer med nedsatt hörsel, tinnitus eller ménières sjukdom på Kaisankoti i Esbo. Uppföljning 24-25.9.2009. Kursen är avgiftsfri för deltagarna. Ordnas av Svenska hörselbundet och FPA. Fråga efter lediga platser! Tfn 09 663 392. E-post: nora.stromman@horsel.fi

23.4. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8, IV vån, Helsingfors. Klockan 16.30-18. Meddela Sonja en dag före om du är på väg. Tel: 041-5012531 eller per e-post fsh.sonja.karnell@kolumbus.fi

Maj

SOS Aktuellt nr 3 utkommer vecka 22. Deadline för material den 19 maj.

6-8.5. Astangayoga som hjälpmedel för avslappning. Kom med på en kurs som kombinerar yoga och hörselinformation. Plats: Södra Finland. Pris: 50e. Understöds av RAY.

28.5. Stödpersonsträff på Eriksgatan 8, IV vån, Helsingfors. Klockan 16.30-18. Meddela Sonja en dag före om du är på väg. Tel: 041-5012531 eller per e-post fsh.sonja.karnell@kolumbus.fi

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, GSM 044-5554388. Deadline för material till nr 2/2009 är den 18 mars. Tidningen utkommer vecka 13.

